

NORGES HØYESTERETT

Den 26. september 2014 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Skoghøy og Noer i

HR-2014-01917-U, (sak nr. 2014/1603), sivil sak, anke over kjennelse:

Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS (advokat Bjørn Eirik Ingebrigtsen)

mot

A (advokat Kjell Inge Ambjørndalen)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens kjennelse om å nekte et bevis ført etter tvisteloven § 22-7 i en sak om utbetaling av uføreforsikring.
- (2) A tegnet i årene 1995-1998 en rekke uføreforsikringer med en samlet forsikringssum på i overkant av 12 millioner kroner i engangsutbetaling ved varig arbeidsuførhet på minst 50 %. Han ble sykmeldt i august 1998 med diagnosen utmattelsessyndrom (ME), og i 2005 ble han 80 % uføretrygdet.
- (3) Den 22. mai 2013 stevnet han Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS ("Nordea"), Storebrand Livsforsikring AS og Sparebank 1 Forsikring AS med krav om utbetaling av uføreforsikringene som han hadde tegnet. De to sistnevnte selskapene har kommet til enighet med A, og er ikke lengre en del av saken.
- (4) Forsikringsselskapene hadde mistanke om at As funksjonsnivå var høyere enn det han selv hadde oppgitt. De engasjerte advokatfirmaet G-partner til å kartlegge As rolle i selskapet han tidligere eide – B AS – i årene 2007 og 2008. Selskapet er nå eid av datteren og svigersønnen til A.
- (5) Ved prosesskriv til Oslo tingrett 27. november 2013 fremla Nordea en rapport fra 18. august 2010 skrevet av seniorrådgiver Bjørn Tore Saltvik i advokatfirmaet G-partner. Samtidig ble Saltvik varslet som vitne. Rapporten ga opplysninger om As aktivitet i X i Y i tidsrommet 4. til 10. juli 2010, og også omtale av den kontakt som Saltvik hadde med A 8. til 10. juli 2010. Rapporten var basert på informasjon Saltvik fikk etter at han reiste til Y og presenterte

seg for A under falsk navn som en som ønsket å kjøpe leilighet der. A var deretter sammen med Saltvik blant annet på flere visninger.

- (6) I løpet av de to dagene Saltvik hadde kontakt med A i Y, brukte han også skjult kamera og filmet A. Filmen er seinere slettet, da selskapene vurderte behandlingsgrunnlaget for oppbevaring av opptaket som usikkert etter personopplysningsloven. De deler av rapporten som omtaler opptaket direkte, er sladdet.
- (7) A krevde i prosesskriv til Oslo tingrett av 6. desember 2013 at rapporten og vitneforklaringen fra Saltvik måtte nektes ført som bevis, og viste til tvisteloven § 22-7.
- (8) Oslo tingrett avsa 28. januar 2014 kjennelse med slik slutning:

"Begjæringen om bevisavskjæring tas ikke til følge."

- (9) A anket avgjørelsen til Borgarting lagmannsrett, som 17. juni 2014 avsa kjennelse med slik slutning:

- 1. Rapporten fra Advokatfirmaet G-partner av utreder Bjørn Tore Saltvik avskjæres som bevis i medhold av tvisteloven § 22-7.**
- 2. Vitneforklaring fra utreder Bjørn Tore Saltvik om rapporten avskjæres som bevis i medhold av tvisteloven § 22-7.**
- 3. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS og Storebrand Livsforsikring AS in solidum 39 000 - trettinitusen - kroner inklusive mva til A innen to uker fra forkynnelsen av denne kjennelse."**

- (10) Nordea har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. A har ikke inngitt tilsvaer.
- (11) Ankende part, *Nordea Liv Norge AS*, har anført at det er feil ved lagmannsrettens lovtolkning og saksbehandling, og har i hovedtrekk gjort gjeldende:
- (12) Lagmannsretten har tolket tvisteloven § 22-7 feil ved å vurdere filmopptaket, rapporten og vitneforklaringen fra Saltvik under ett. Rapporten og vitneforklaringen bygger ikke på filmopptaket og skulle derfor vært vurdert separat fra opptaket.
- (13) Videre anfører Nordea at lagmannsretten har tolket personopplysningsloven § 9 første ledd bokstav e feil, når den har kommet til at den ikke gir hjemmel for filmopptaket som ble foretatt i denne saken.
- (14) Til sist anfører Nordea at det foreligger saksbehandlingsfeil fordi lagmannsretten har bygget på feil faktum.
- (15) Nordea Liv Norge AS har lagt ned slik påstand:

- 1. Lagmannsrettens kjennelse av 17.06.14 oppheves**
- 2. Nordea Liv Norge tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett"**

- (16) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke over lagmannsrettens kjennelse, og ankeutvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens generelle lovtolkning og saksbehandling, jf. tvisteloven § 30-6.

- (17) Spørsmålet i saken er om rapporten og vitneforklaringen fra seniorrådgiver Saltvik er bevis som er innhentet på utilbørlig måte, og om de i så tilfelle kan nektes ført etter tvisteloven § 22-7. Bestemmelsen lyder slik:

"Retten kan i særlige tilfeller nekte føring av bevis som er skaffet til veie på utilbørlig måte."

- (18) Utgangspunktet ved behandlingen av sivile saker i norsk rett er at partene kan føre de bevis de ønsker, jf. tvisteloven § 21-3. Muligheten for å avskjære bevis etter § 22-7 er en unntaksregel med et forholdsvis snevert anvendelsesområde, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 459 og NOU 2001:32 på side 960 flg.
- (19) Lagmannsretten har ved avgjørelsen tatt utgangspunkt i at det må foretas en samlet vurdering av rapporten, vitnebeviset og videoopptaket. Selv om det bare er rapporten og vitneforklaringen som ønskes ført som bevis, fant lagmannsretten at en separat vurdering av disse – uavhengig av at det var tatt opp videoopptak uten samtykke – ville uthule bestemmelsene i § 22-7 og personopplysningsloven. Lagmannsretten begrunner dette slik:

"Innledningsvis bemerkes at forsikringsselskapene har tatt konsekvensen av et usikkert hjemmelsgrunnlag og slettet filmopptakene. Hvorvidt rapporten og vitneforklaringen fra utreder likevel er i konflikt med personopplysningsloven og tvisteloven § 22-7, må etter lagmannsrettens syn vurderes *under ett* i tilknytning til selve innhentelsesmetoden, dvs. at det er benyttet skjult observasjon som også omfattet skjult filmovervåkning og skjult identitet. Lagmannsretten tiltrer her ankende part synspunkt om at en annen forståelse lett vil kunne medføre omgåelse av regelverket. Det vises særlig til at rapporten i stor grad bygger nettopp på det underlagsmateriale som Saltvik har samlet, hvor det må legges til grunn at filmopptaket over mange timer har vært en del av hans vurderingsgrunnlag. Til støtte for et slikt syn kan for øvrig vises til Eidsivating lagmannsretts kjennelse, LE-2013-70319-1, hvor det heter:

'Lagmannsretten bemerker at kravet om bevisavskjæring knytter seg til både filmopptakene, spaningsrapportene og vitneforklaringer fra utreder og observatører. Det må i utgangspunktet foretas en konkret vurdering i forhold til hvert av disse bevisene. Filmingen fremstår isolert sett som det mest inngripende tiltaket. Samtlige bevis er imidlertid en del av den samme utredning og er knyttet sammen på en slik måte at lagmannsretten finner å måtte vurdere de aktuelle bevis samlet i forhold til spørsmålet om de skal avskjæres eller ikke. Noe annet vil kunne undergrave effektiviteten av en eventuell bevisavskjæring. Det vises blant annet til Schei mfl. på side 1110-1111 med videre henvisninger, og til Rt-1991-1096 og Rt-2001-668.'"

- (20) Lagmannsretten fant etter en vurdering basert på dette utgangspunktet at rapporten og vitneforklaringen måtte nektes ført som bevis, og viste til hensynet til personvernet og "overvåkningens inngripende karakter, og at føring av bevisene vil medføre gjentatt krenkelse."
- (21) Utgangspunktet etter § 22-7 er at hvert bevis må vurderes for seg. Som fremholdt av Ørnulf Øyen i artikkelen "I hvilke utstrekning kan det i straffesaker og sivile saker fremlegges bevis som er fremskaffet på ulovlig eller utilbørlig måte?", Lov og Rett 2010 side 423 flg., kapittel 4, vil bevisforbudet som hovedregel bare omfatte det eller de bevis som direkte ble frembrakt gjennom den utilbørlige handlingen. Det samme er lagt til grunn i Rt. 1997 side 1778, hvor det på side 1781 uttales at bevis som direkte er frembrakt på ulovlig måte – her ved brudd på taushetsplikten – vil måtte avskjæres, men at bevisforbudet normalt ikke vil ramme seinere opptatte forklaringer i saken, selv om opprullingen av saken skyldtes den første ulovlig innhentede forklaringen.
- (22) Det er for øvrig lite praksis fra Høyesterett hvor spørsmålet er direkte berørt. I Rt. 2001

side 668 kom ankeutvalget til at et hemmelig filmopptak ikke kunne føres som bevis i en avskjedssak. Her var det snakk om å legge fram et avhør av den avskjedigede hvor hun vedgikk forholdet som ledet til avskjedigelsen. Utvalget uttalte at det ikke var gitt at rapporten kunne fremlegges, dersom filmen var en del av grunnlaget for at kvinnen forklarte seg som hun gjorde i avhøret.

- (23) Dette er imidlertid en annen situasjon enn i vår sak. I saken her skal vitnet – seniorrådgiver Saltvik – forklare seg om det *han selv observerte*. Det er også det rapporten er oppgitt å gjelde. I den grad vitneforklaringen og rapporten gjelder det vitnet selv har sett og hørt, kan det ikke sies at videofilmen danner grunnlaget for bevisene. Det må da foretas en selvstendig vurdering etter § 22-7 av disse bevisene.
- (24) Annerledes ville det stilt seg dersom vitneforklaringen og rapporten bygget på videoopptaket og ikke på Saltviks egne observasjoner. Da ville bevisene måtte likebehandles med videofilmen. Men etter det ankeutvalget forstår, dreier det seg her om bruk av skjult kamera, samtidig som Saltvik var til stede og var sammen med A. Da kan det ikke uten videre legges til grunn at rapporten og vitneforklaringen baserer seg på videofilmen.
- (25) Lagmannsretten har lagt vekt på hensynet til å unngå omgåelse av regelverket. Ankeutvalget er enig i at dette er relevant og viktig. Men også hensynet til sakens opplysning er grunnleggende, og det at videobeviset her ikke brukes, vil i seg selv ha en preventiv effekt.
- (26) Lagmannsretten har etter dette tatt et uriktig rettslig utgangspunkt ved vurderingen, og ankeutvalget finner at kjennelsen må oppheves.
- (27) Ankende part har krevd dekning av sakskostnadene. Disse settes til kr 8 000 med tillegg av rettsgebyret.
- (28) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler A til Nordea Liv Norge AS 13 160 – trettentusenett hundreogseksti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Riktig utskrift: